

5.Türk: Nerede birlik, orada dirlik.
Azərbaycan: Harada birlik, orada dirlik.
Özbək: Birlik bor cılda tırlık bor.
Tatar:Kayerde birlik o yerde tırlık.
Qazax: Birlik bolmay, tırlık bolmas.

6.Türk: El eli yıkar, el de yüzü.
Azərbaycan: Əl əli yuyar, əl də üzü.
Türkmən: El eli yuvar, iki el birigip yüzi yuvar.
Özbək: Qo'l-qo'lni yuvar, ikki qo'l betni.

7.Türk: Sürüden ayrılan koyunu kurt kapar.
Azərbaycan: Sürüden ayrılan qoyunu qurd yeyər.
Türkmən: Sürüden azaşan qoymı qurt alar.
Özbək: Podadan ayailgan qo'yni bo'ri yer.
Qazax: Bölingendi böri ceydi.

Qonşuluq münasibətləri, qonaqlıq, qonaqpərvərlik mövzularında:

1.Türk: Ev alma, komşu al!
Azərbaycan: Ev alma, qonşu al!
Özbək: Uy olma, qo'shni ol!
Qazax: Üy tandama, körşi tanda.

2.Türk: Çağrılan yere erinme, çağrılmayan yere görünme.
Azərbaycan: Çağrılan yerə erinmə, çağrılmayan yerdə görünmə.
Türkmən: Çağrılan yere bar, oturda turma, çağrılmadıq yere barma, görünme.
Özbək: Aytilqan joydan qolma, aytilmaqan joyda borma.
Qırğız: Çaminqahqah ösühğ basıb barma.
Qazax: Şaqırğan cerden qalma, şaqırmağan cerqe barma.

Təvazökarlıq, insaniyyətlik, şirindillilik, comərdlik, toxgözlülük, igidlik kimi insani xüsusiyyətlər mövzusunda:

1.Türk: Ayağını yorqanına göre uzat.
Azərbaycan: Ayağını yorğanına görə uzat!

“ ”

“ ”

“ ” !
“ !

Az"rbaycan: Qorxağın oğlu, qızı olmaz.
Türkm"n: Yaltanın oqlı-qızı bolmazmış.
Özb"k:Erinc! oqning ertani bitmaydi.
Qazax:Erinşektin erteni bitpeidi.

3.Türk: Akıl pazarda satılmaz (Ağıl para ile satılmaz).
Az"rbaycan: Ağıl bazarda satılmaz.
Türkm"n: Akılı satın alıp bolmaz.
Özb"k: Aqil bozorda sotilmaydi.
Qazax: qıl bazarda satılmas.

4.Türk: Balık baştan kokar.
Az"rbaycan: Balıq başdan iyil"n"r.
Türkm"n: Balık kellesinden porsar.
Özb"k:Balıq bos! idan sasiydi.
Qazax:Balıq basınan sasiydi.

5.Türk: Boş çuval dik durmaz.
Az"rbaycan:Boş çuval dik durmaz.
Türkm"n: Boş çuval dik durmaz.
Özb"k:Bo's! qop tik turmas.
Qazax:Bos qap tik turmaydi.

6.Türk: Serçeden korkan, darı ekmez.
Az"rbaycan: S"rç"d"n qorxan darı "km"z.
Türkm"n: Serçeden qorkan darı ekmez.
Özb"k: C! umc! uqdan qo'rqqan tariq ekmas.
Qazax: Ayuvdan qorıqqan, ormanğa barmas.

7.Türk: Yemeyenin malını yerler.
Az"rbaycan: Yem"y"nin malını yey"rl"r.
Türkm"n:İymediğın malını iyeler.
Özb"k: Molinqni ayasanq qasqırğa yem bo'lar.
Qazax: Malındı ayasan, qasqırğa cem bolar.

8.Türk: İnsanoğlu çiğ süt emmiş.
Az"rbaycan: İnsanoğlu çiy süd "mmişdir.

0f0e1 0f: Aaa1 i aau +e< n f j 0 ai i 00.
 ^ caae: E1 ni i ai eane oi i noo ai aai.
 Aaqa0: Oauca a tadu1 a<ai aaea tai ai.

6, 7 a0 8- t0 i faaj en000 auaeaa n%cf e00e e1 i uae n0e0e1 a00e aaca0 oi e0e1 00f -
 aai ...0000001 i fi oi 000 00000e a00 n0i ai 00e aad0a1 uaa 00001 00.

9.0f0e: E0e eadi 0c, a00 e1 000<a nu<i a<.
 Aca0aa j tai: A00 0000 e0e aadi u< 000i aa i e1 a<.
 0f0e1 0f: E0e aadi u< a00 a0aa 000000i a<.
 ^ caae: A00 ai '0000000 e00e 00000c n0e' i an.

10.0f0e: Aaaaau1 eadi u ai j oi ta, ...%cf eai uaa i e00.
 Aca0aa j tai: A0i a<u1 aadi u ai j oi ta, ...%cf aai uaa i ead.
 0f0e1 0f: Aadi u ai j na-aa ...%ce ai j i a<.
 ^ caae: I the%cf e1 a i 'ce oi 'j na ha' i e1 'ce oi 'j i an.
 Aaqa0: Aau1 aau1 aadi u oi j na, e%ce an000a.

10-t0 auaeaa n%cf e1 i uae n0e1 a0 0f0e1 0f, %caae a0 aaca0 oi e0e1 00f aai
 ...0000001 i fi oi 0000 a0...0000001 a0f 000000e n0e1 uae n0e-n0i ai 00e aad0a1 000000
 00001 0000.

11.0f0e: E1 j oi tai aad0a1 aa, ean00 j a< aad0a1 aa.
 Aca0aa j tai: E0e tai haj u1 aauu0, a0nnaa i ej a000000.
 0f0e1 0f: Aannaaa j aa aaj au, aa0-0-tai.
 ^ caae: Aann1 a j i a' aaj a' 0neaa, a t h0e0 a i aaj a' 0neaa.
 Aaqa0: A1 j au1 e%ce 0%ai u0 ai ena, a%0e1 e1 e%ce ai j aa ai ead.

11-t0 i faaj en000 auaeaa n%cf e1 i uae n0e1 a00e aaca0 oi e0e1 00f aai aad0001
 auaeaa n%cf i faaj en00 a00001 a0...00 i fi oi 0000001 000000 i eai a00 n0e1 uae n0e
 aad0a1 uaa 00001 0000.

1.1.1.5.00h00e, 0000aj 0, 0000fa0, n0a0a, ha0-a0c0j j 00, a1 0t0000a, a000-
 aad00, -a000001 00a, 00...fca0000a, ca0h1 00 e0e1 e e t00e1 a0 a0 e1 n0a1 e %ca00000000e a h000aa
 aad01 i %a00000000a:

1.0f0e: A<ea (0) na ai ai a<eaa, eaeai u j aeai a<eaa.

Aç ðàaj þàí: À<èaðnà àí àì à<èað, ààèàí ú j àèàí à<èað.
Òfðèì í: Ààèànà àþàì ààèað, ààèàí ú j àèàí ààèað.
^ çá è: J èà'èànà ì í àì j èà'èað, àì èààí è j ì èà'ì í ààí j èà'èað.
Ãaçàð: Øèí þùèànà àí à þùèað, àànàànú %øèèè þùèað.

2.Òfðè: Àðì à àèàí áó<àaj àè=ì àç.
Aç ðàaj þàí: Àðì à è í áó<àà àè=ì ç.
Òfðèì í: Àðì à àèèí, áóààaj ì ðì àðnúí.
^ çá è: Àðì à àèèàí áóà'áí j ì 'ðì àñ.
Ãaçàð: Àðì à ààèí àéj àaj ì ðàì ààì á.

3.Òfðè: Áàè òóòàí, ì àðì à<úí ú j àèað.
Aç ðàaj þàí: Áàè òóòàí áaðì à<úí ú j àèaj àð.
Òfðèì í: Áàè òóòàí áaðì à<úí ú j àèað.
^ çá è: Ánàè òóòàí áaðì ì á'èí è j àèað.
Ãaçàð: Áàè ònòà<àí áaðì à<úí þàèaj áú.

4.Òfðè: Áó...fí fí èøéí è, j àðúí à áúðàèì à.
Aç ðàaj þàí: Áó...fí fí èøéí è, nàáà à nàðèàì à.
Òfðèì í: Áó áfí èè èøéí è áðð àí j ì à.
^ çá è: Áóàèí í èí á èñ èí è áððààà àí èàèðì à.
Ãaçàð: Áóàèí àè èñèè áððàí áà ààèòúðì à.

5.Òfðè: ×í è j àøaj áí àèèì àç, ÷í è ...àçáí (...ððáí) àèèèð.
Aç ðàaj þàí: ×í ò j àøaj áí ÷í ò àèèì àç, ÷í ò ... ç í ÷í ò àèè ð.
Òfðèì í: È%í j àøàí àèèì àç, è%í ...ððáí àèèèð.
^ çá è: Èí 'í j àñ àààí àèèì àñ èí 'í èí 'ððáí àè'èàèè.
Ãúð<úç: È%í þàðàààí àèèáaj ò, è%í òf è%ððáí àèèèð.
Ãaçàð: È%í þànà<àí àèèì áj àè, è%í è%ððáí àèèèj àè.

6.Òfðè: Ì òì àèàèí á úòíè áàðì àç.
Aç ðàaj þàí: Èàì ì'à è%è... nèí èòúà nàèì àç.
Òfðèì í: ×úðàí úí áfj àè áàðàí èú.
^ çá è: Ñ àì j ì ðóá'è òóàèàà òóñ ì àñ.
Ãaçàð: Øàì òfáèí á ÷àðúá áàðì àñ.

7.Òfðè: Í à àèáðnàí, ì í ó àè=áðnèí.

ə ə ə ə ə ə ə ə

ə ə ə ə ə ə
ə h h

ə ə ə ə
ə ə

ə ə ə ə ə ə
ə ə ə ə ə ə ə ə
ə ə ə ə ə ə ə ə
ə

ə ə ə ə
ə ə
ə h h

ə ə ə ə ə ə ə ə
ə ə ə ə ə ə ə ə
ə ə ə ə ə ə ə ə
ə ə ə ə ə ə ə ə
ə ə ə ə ə ə ə ə

ə
ə

13. Ɔfðe: Áí anúí à áàè, èiçúí ú àè; éáí àðúí à áàè, ááçef è àè.
Açðááj țáí: Áí anúí à áàð áúçúí ú àè, áúðà<úí à áàð ááçef è àè.
Ɔfðei Ɔí: Áí anéí è ...î ð-áá áúçúí ú àè, áúðanúí ú ...%ð-áá áéçef è àè.
^ çáèè: Î í aneáá áàðáá áéçef è î è.
Ăaçàð: Áí anúí è%ðei áúçúí àè, úáúí è%ðei anúí èð.

12 àè 13-țf î fáj enèè àðèèð n%çf eí í òàèñèèðef àè %çáèè òí èèè ðóí ááí ...èèèèèè í fi óí èèèð, àè...èèèèèè è ...%ðè, òèðáèè áèð ñððéúðð-ñáí áí èèè áàðèáí òáá èèèèèè èð.

14. Ɔfðe: Àèà èàðáááà àèàțà<úí î enóí.
Açðááj țáí: Àèà áàð<áááí àà àèàțà<úí î enóí.
Ɔfðei Ɔí: Aç-àá áí enà àèáúèú áí è.
^ çáèè: Î èà áàðá'áááí î èàèè...àí ef á áí 'enéí.
Ăaçàð: Aç áí enà àà àèáúí úí áí enúí.

14-țf î fáj enèè àðèèð n%çf eí í òàèñèèðef àè Ɔfðei Ɔí àè ááçàð òí èèèð èèáðúí ááí ááðèèè í fi óí èèèð, àè...èèèèèè è ...%ðè, %ç àðàèèèèè àà ñèí òàèèèè áèð í àðàèèèèè èèèèèè àòí èèèèèè èð.

15. Ɔfðe: Áàèàðñáí áà<, áàèì àçñáí áà< î èèð.
Açðááj țáí: Áà<à áàðàðñáí áà< î èèð, áàðì àçñáí áà<.
Ɔfðei Ɔí: Áà...ú áàèñáí áà... áí èèð, áàèì àñáí áà... áí èèð.
^ çáèè: Áí ...'...à áàðàñáí á áí ...' áí 'èèð, áàðì áñúç áí ...' òí ...' áí 'èèð.
Ăaçàð: Áàðàñáí áàðà țáð áá ááá áí èèáú.

16. Ɔfðe: Ɔțóç àèí j àhí enè j áááí î èèð.
Açðááj țáí: Ɔțóç èèí òí ðááñú î èè àç.
Ɔfðei Ɔí: Î ó...ò àèí ÷î ðááñú j ówáí áí èèð.
^ çáèè: Áðçí í ...î 'ñhóí ef á î àçàñè áí 'èè àj àè.
Ăaçàð: Áðçáí í úí țèèèèè èèáúí àñ.

17. Ɔfðe: Ɔí è, àțúí hàèéí ááí áèè àç (í á áèèèð).
Açðááj țáí: Ɔí óóí àțááí òèáàðè î èè àç.
Ɔfðei Ɔí: Áí èóí à=ááí hàááðú j î è.
^ çáèè: Ɔí 'áí ef ... î țhàáí òáááðè áí 'èè àj àè.

h
ə ə h
ə ə h
ə h

ə ə ə ə

ə ə ə ə ə ə ə ə ə ə

ə ə ə ə ə ə ə ə
ə h h h h

ə ə ə ə ə ə ə ə ə ə
ə ə h ə ə h
ə

ə ə ə ə ə
ə h

milli ümumtürk ədəbi mətninin nüvəsini; ümumtürk mədəniyyətinə və sazına, qolça qopuzuna dayanan, Məhtimqulu, Əhməd Yəsəvi, Hacı Bektaş Vəli, Qaraca Oğlan, Yunus Əmrə, Aşıq Ələsgər, Jambul, Manas, Dədə Qorqud kimi şəxsiyyətlər və əsərlərdə müşahidə edilən mənsur təhkiyə, ən müxtəlif xalq ədəbiyyatı nümunələrinin və ümumxalq dilinin ritmik ifadə tərzini təşkil edir. Söhbətin mövzusu olan həmin ədəbi mətnin retrospektiv təsvirinin aparılmasında digər əsas ünsürlərdən biri kimi, türkcə yazılan divan ədəbiyyatı (Füzuli, Nəsimi, Nəvai kimi nümayəndələri olan) mühüm bir yer tutur. Şübhəsiz ki, bütün bunlarla bərabər, tənzimat (Avropalılışma) dövründən bəri, qərb mədəniyyətinin tə'sirilə həm sərbəst şe'rlə, həm də nəsrilə yazılan və təhkiyyəvi bir ifadə tərzinə əsaslanan yeni ümumtürk ədəbiyyatı da gözdən qaçırıla bilməz. Bu baxımdan ümumtürk ədəbi məktəbinin göstərilən yeni təşəkkülü

- 1995;
 „fí...%ð, Àhì àò-†àèèf àà „fí...%ð, Àñàè. Òfðè=à À=ùèèàì àèù Èùðàùç Àààñ%çèàðè, Áí...èf
 Jàj úf áàè, 1998;
 Ðààèf òò, Weehàèf . Òfðèèèèèf È%èèèèè, Àèèèèè àè Hàèè Áàààèj j àù, Áèàà Jàj úf èàðù,
 1.èèè („fí áj Nèèèèj à'áà Jààj àf Òfðè Áí j èàðù úf Hàèè Áàààèj àù Ààðèàì àèèèè),
 Áí èàðà, 1999;
 2.èèè („fí áj Nèèèèj à'áà Jààj àf Òfðè Áí j èàðù úf Hàèè Áàààèj àù Ààðèàì àèèèè)¹
 Áí èàðà, 1999;
 3.èèè („fí áj Nèèèèj à'áà àà ×óí ààðj à Áí çèùèèèèè àà Jààj àf Òfðè Áí j èàðù úf Hàèè
 Áàààèj àù Ààðèàì àèèèè), Áí èàðà 1999;
 4.èèè („fí áj Nèèèèj à'áà àà ×óí ààðj à Áí çèùèèèèè àà Jààj àf Òfðè Áí j èàðù úf Hàèè
 Áàààèj àù Ààðèàì àèèèè), Áí èàðà, 1999;
 5.èèè (Èóçáj Òfðè Áí j èàðù úf Hàèè Áàààèj j àù úf ààf Ààðèàì àèèèè), Áí èàðà, 2000;
 6.èèè (Èóçáj Òfðè Áí j èàðù úf Hàèè Áàààèj àù úf ààf Ààðèàì àèèèè), Áí èàðà, 2000 àñ.

Summary

Mehman MUSAOGLU

COMMON TURKIC PROVERBS

The proverbsge